

Úvod do LMS Ilias

Tomáš Pitner

Masarykova univerzita v Brně, Fakulta informatiky, Botanická 68a, 602 00 Brno

tomp@fi.muni.cz

Abstrakt

Příspěvek popisuje kontext e-learningových aktivit na MU v Brně, kritéria výběru vhodného LMS a jeho výsledky. Následně se věnuje postupu adaptace vybraného LMS a roli Informačního systému MU (IS MU) v oblasti e-learningu.

Kontext e-learningových aktivit

Na Masarykově univerzitě probíhá kromě celé řady spontánních aktivit v oblasti e-learningu také řešení rozsáhlejších projektů s mezifakultní působností. Mezi ně patřil roce 2003 Transformační a rozvojový pg. MŠMT (TRP) *Zavedení e-learningu mezi standardní formy výuky na MU*, který byl úspěšně dokončen. Do řešení byly zapojeny čtyři fakulty (ESF, FI, FSS, PřF) a jako „pozorovatel se jednání účastnila Filozofická fakulta. Cílem bylo jednak připravit na zúčastněných fakultách celou řadu kurzů s e-learningovou podporou, díky nimž mohou být mj. upřesněny požadavky na budované či přebírané a adaptované systémy řízení výuky (LMS) a bude aktivizován zájem učitelů na řešitelských pracovištích. Kromě toho byla po stránce technologického zázemí věnována pozornost výběru vhodného systému řízení výuky, který bude – alespoň po přechodnou dobu – sloužit jako testovací platforma e-learningových metod výuky.

Aktuální stav – rok 2004

V letošním roce (2004) navazují na loňský rozvojový projekt již dva projekty se zaměřením „e-learning“, prvním je TRP *IT a multimédia ve výuce* do něž se již zapojují všechny fakulty a dvě celouniverzitní pracoviště (Ústav výpočetní techniky a Centrum jazykového vzdělávání MU). Mezi hlavní cíle patří částečně pokrýt aktuální potřeby fakult při zavádění e-learningu a multimediálních prostředků do výuky. Oproti projektu z roku 2003 je zde několik významných rozdílů – projekt je poprvé skutečně celouniverzitní záležitostí a předkladatelé se snažili zachytit zájmy maximálního počtu relevantních pracovišť na univerzitě, což je samo o sobě při velikosti Masarykovy univerzity úctyhodné. Široké spektrum pracovišť s různými zájmy, zkušenostmi a očekáváními se odráží v pestré náplni projektu.

Kromě toho se očekává koexistence projektu s dalším současně přijatým rozvojovým projektem je *Programová a databázová podpora e-learningu na MU v Brně*, jenž má výrazněji technologicky orientovanou náplň. Cílem je připravit podmínky pro to, aby do budoucna bylo možné zajišťovat splnění klíčových požadavků na e-learningovou podporu výuky prostřednictvím rozšířené funkcionality stávajícího studijně-administrativního systému univerzity, tzv. IS MU.

Oba projekty musejí ve vlastním zájmu úzce spolupracovat. Díky přenesení „tíhy“ adaptací a správy dílčích systémů na řízení výuky na tým vývoje a provozu IS se bude možné více věnovat

jednak metodice elektronické podpory vzdělávání a také specifickým potřebám fakult a dalších pracovišť.

Než však dojde k plné implementaci požadovaných funkcí do IS MU, budou – také z důvodu obohacování zkušeností – provozovány stávající systémy řízení výuky. Jedním z nich je i v loňského roce zvolený a adaptovaný LMS Ilias.

Přibližme si nyní kritéria, za nichž byl systém Ilias vybrán jako referenční platforma LMS pro ty fakulty a pracoviště MU, která dosud neprovozovala žádný LMS.

Kritéria výběru LMS

Samozřejmým požadavkem byla, aby systém poskytoval *funkcionalitu srovnatelnou* se známými a používanými LMS (komerčními WebCT, LearningSpace, EDEN, a dalšími, stejně jako produkty nastupující vlny open-source LMS, jakým je např. Moodle). Vzhledem k požadavkům na integrovatelnost se stávajícími systémy, zejména pak IS MU, byla klíčovým požadavkem technického charakteru *dostupnost zdrojových kódů*. Stejně tak musely licenční podmínky dovolovat libovolné modifikace potřebné pro *lokalizaci systému a jeho adaptaci* na míru potřeb MU.

Podstatným (byť ne hlavním) požadavkem byla též *cenová politika* příznivá pro účely širokého nasazení typu „campus-wide“ (samozřejmě optimální je systém dostupný zdarma), neboť již od počátku se uvažovalo s budoucím potenciálně celouniverzitním používáním. Vzhledem k současnému modelu financování prostřednictvím jednorázových injekcí typu TRP MŠMT bylo únosné diskutovat jediné o produktech nevynucujících zpoplatněné *obnovování licencí* (roční poplatky, „maintenance“ apod.).

V neposlední řadě byly, opět zejména z finančních důvodů, podmínkou akceptovatelné *systémové nároky* (HW, SW) zvoleného LMS. Rovněž, s vidinou budoucího rozsáhlého nasazení, byla kritériem a *škálovatelnost*. Tento faktor ovšem, s vidinou budoucího přebírání řady e-learningových funkcí systémem IS MU, ustupuje do pozadí. Dostatečný je takový výkon LMS na daném hardwarovém zázemí, který umožní testovací provoz řádově stovkám studentů.

Zvolený LMS: Ilias

Jako vhodná platforma pro experimentální nasazení jako referenční systém LMS byl zvolen volně dostupný LMS *Ilias*, jehož vývoj započal na *Universität zu Köln* v Německu. Systém poskytuje převážnou část funkcionality typické pro komerční a jiné open-source LMS, existuje pro něj řada národních lokalizací pro mnoho jazyků. Organizační a finanční zastřešení dalšího vývoje zajišťuje nezisková organizace Euroversity, e. V. a z německé strany je zajištěno další financování vývoje. Za zmínku stojí, že systém byl vybrán rakouskou spolkovou vládou jako „oficiální“ e-learningová platforma. Komunita uživatelů je mezinárodní a velmi široká; systém nasazují vysoké školy i soukromé firmy.

Adaptace Ilias

Prvotním úkolem bylo nabídnout studentům a učitelům MU české uživatelské rozhraní – a to jako studentské, tak autorské (učitelské). Kromě toho byl vytvořen originální vzhled uživatelského rozhraní („design“) pro MU. Celkově adaptace v roce 2003 zahrnovala následující práce:

- Vytvoření původního designu (vzhledu uživatelského rozhraní) pro MU.
- Lokalizace prezentace výukových materiálů v češtině.
- Kompletní lokalizace (počeštění) studentského uživatelského rozhraní.
- Kompletní lokalizace (počeštění) autorského (učitelského) uživatelského rozhraní.
- Kompletní lokalizace (počeštění) studentské uživatelské nápovědy.
- Kompletní lokalizace (počeštění) autorského uživatelské nápovědy.
- Sestavení “průvodce vytvářením studijního materiálu v Ilias”.
- Částečná integrace s IS MU: přihlašování (autentizace) uživatele přes server inet.muni.cz.

Návazné kroky a perspektivy

V roce 2004 – už s představou poskytnutí zkušeností vývojářům IS MU byla provedena předběžná analýza uživatelských požadavků na systém automatizovaného testování na jednotlivých zapojených fakultách spojená s předkvalifikací vhodných standardů pro výměnné formáty pro popis testů v systému automatizovaného testování. Shromážděné podklady poslouží v další fázi k vytvoření první verze systému (polo)automatizovaného testování v rámci IS MU.

Kromě toho budou souběžně pokračovat práce na vytvoření experimentální verze systému poloautomatického testování studentských *programátorských prací* (na FI) představující specifickou komponentu, kde nemá smysl, aby její funkcionalita bylo pokryta přímo IS MU.

Vycházejí ze zkušeností s vývojem LMS Ilias se jako primární cíl „technologické části“ projektu jeví nápomoc při postupné realizaci požadované e-learningové funkcionality v rámci IS MU a současně specifikace a vytvoření rozhraní k řešení vybraných „nadstandardních“ potřeb, např. komunikace IS a systémů poloautomatického vyhodnocování studentských (např. programátorských) prací.

Odkazy

Pitner, Tomáš (2003). E-learning na Masarykově univerzitě. *Zpravodaj ÚVT MU*, roč. XIII, č. 2-5.

ILIAS – domovská stránka systému. < <http://www.ilias.uni-koeln.de/ios/index-e.html> >